

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
29 iulie st. v.
10 august st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 30.

A N U L XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

La sa pă.

Ln arșița ce dogorește,
In vântul ce pârleşce fața,
La munca sapei se trudește
De cum mijеше dimința.

La munca sapei se trudește
Săténul vecinic muncitor;
El din pruncie se 'nfrățește
Cu vecinic harnicul ogor.

El din pruncie se 'nfrățește
Și prinde dor ce nu se șterge
De-acest pământ care-l hrănește,
Și 'n care-odată el va merge.

De-acest pământ care-l hrănește,
Pe care-odată-l va hrăni
Cu trupu-i, ce se oțelește
Acum in munca d'a trăi.

Cu trupu-i, ce se oțelește
In multe-anevoinți ce-apesă,
Plecat, el brazdele plivește
Cu toți ai lui mari, mici, din casă.

Plecat, el brazdele plivește
Și tinérul porumb ivit
Cu ingrigire cuibărește,
Ca pe copilul mic, iubit . . .

Cu ingrigire cuibărește,
Prin brazde sapei drum deschide,
Și merge, merge voinicește:
In urma lui ogorul ride.

Și merge, merge voinicește . . .
In șiruri, micul popușoiu
Remâne curățit și crește
Vedénd cu ochii, nalt, vioiu . . .

Remâne curățit și crește,
Er biet románu 'mbucurat:
— O! Dómne, plóie dăruește,
Se rógă; éta l'am săpat!

Tinerețe: nebunețe.

— Novelă. —

(Urmare.)

Erá serbătóre.

Pe strade erá lume de om. — Cele doue dame tinere se preumblau și se 'ntreceau, frumoșe și puputate ca doue pëunițe. Toiletele lor erau admirabile și frumșeța lor atrăgea privirea tuturor.

— Tu Tincă — dicea Linca cea cochetă — mergi naltă și legănată, veselă și riđitóre, să gândești că flori rësar pe calea ta. Privești cu grație și cu interes la toți, și — știi — un pic de impertinentă — ecă așa, nevinovată — nu stă reu omului tinér.

Și Tinca se legână gingașe și mlădiósă ca o lilié; er Linca cu mișcările ei grațioșe și cochete se jucă și 'ntrecea ca o copilă restățată.

La dece pași stăteau doi oficieri tineri și frumusei. — Linca își puse lorgnetul la ochi, și-i ficse cât colo. — Oficierii, provocați, se obliară, făcură front și așteptară 'n calea lor.

— Tu, nu pot să privesc la ei — dise Tincea.

— Plécă capul — dise Linca, — dar in dreptul lor furișe o privire cu còda ochiului.

Și așa a făcut.

Linca trecù cochetă, Tincea timidă; dar aruncă o privire repede, furișată.

Pasul cel dintéiu, cel mai greu fu făcut. Celelalte vor urmá de sine.

Cele doue dame incungiurará piața, odată, de doue ori — și cei doi oficieri tot in cale.

Și apoi — ori unde s'au ivit ele, — pe trottoir, la concerte, la teatru — unde erau ele — erau și ei.

Damele vorbiau de ei cu interes, și discursul erá interesant, le făcea petrecere și distracție, și vanitatea li erá măgulită.

In ziua următóre dómna Tincea se sculá des de minéță, deschise ferestile și trecù 'ntraltă odaie.

Și când inturná indêrét, pe ferestă aflá un trandafir roșiu și inflorit cum e flacára.

— Ah — esclamá ea, un trandafir roșiu — colorea dragostei arđetóre.

Pe Tincea o prinse o frică și Linca nu erá de față să o 'ncurageze.

Căci este și 'n viéta fluturată mult dulce, este poesie, este ceva gádălitor, — dar este și ceva greu, până ce creșcerea bună și simțul moral mai stáu strage lângă comorile sufletului.

— Și-apoi ?

— îl vom ști!

— Cum ?

— Cum ! — Așa că cel ce-a ținut A trebuie să dică și B.

— Ai dreptate.

— Unde n'am eu dreptate ? Numai bărbatul meu e așa de încăpăținat și necivilizat că nu-l mai pot capacita. Dar s'a tocii el.

— Dar decă nu va vini la concert ? întrebă Tinca.

— Cum să nu vină ? N'ar fi cavalier decă n'ar vini. — El te-a provocat, — trebuie să steie față. — Și va sta. — Ce cugeti, de atuncia n'are odihna, gândește că are furnici su pele. — Destul că mănă, la concert. Și ține minte : cel dintău ce va așteptă la intrare, va fi el, — apoi te va vedé și te va deosebı in continuu, și va fi robul teu. Ah tu Tincă, frumos e a fi regină cu robi in giurul teu !

Tinca rıse ca o copilă bătând in pălmi.

— Voi merge la concert cu ori ce preț. Șeii dragă, nu me interesază ; dar voi merge să știu că trec prin foc.

(Va urmă.)

V. R. Buticescu.

Un ocean se sbate . . .

Un ocean se sbate 'n nǒpte
Vuind, popol adânc și larg ;
Tu n'auți alta decăt șǒpțe
De spumele ce 'n țerm se sparg.

Astfel îți sună vorbe sparte.
Ce-ajung pe buza mea și mor . . .
Copilă, tu ești prę departe
Ca să măsori abisul lor !

George Murnu.

Mormântul lui Stefan cel Mare.

Stefan cel Mare e inmormântat in mănăstirea înființată de dănsul Putna, care-i situată la pǒlele munților in districtul Rădăuților din Bucovina.

Mormântul lui Stefan cel Mare se află in naea bisericeii mănăstireii. Un mansoleu de pǎtră frumos lucrat impreună cu o pǎtră mormentală de pǎtră de năsip cu o inscripția frumos lucrată slăvonă pe marginile sale și cu o ornamentațiune de flori usitată in secolul al 16-lea, pe mijlocul seu, lângă pǎretele mǐdă-điual al bisericeii, înseamnă acest mormânt rar și de venerațiune pentru Români, Mormântul acesta inse se află ca și celelalte morminte domneșci dela Putna sub pardosăla de pǎtră de năsip.

In urma cererii egumănelui mănăstirii, Bortnic și a intelecțiunii române s'a desgropat acest mormânt impreună cu celelalte morminte domneșci in noiembrie 1856, pe porunca guvernului Bucovinei, constându-se următoare date archeologice.

La cripta mormintelor domneșci nu se află nici o intrare. Descoperindu-se pardosăla bisericeii, s'a găsit intău o pǎtură grǒsă de țernă amestecată cu năsip și pǎtră de 3 picioré, care acoperiă 9 bǒlte zidite de cărămidă, cari n'aveau nici o legătură intre olaltă, fiind intervalele intre ele astupate cu țernă.

La mormântul lui Stefan cel Mare, care s'a descoperit in mijlocul narticeii bisericeii, se aflau inse sub pǎtura acēta grǒsă numai de 18" trei lespeđi mari de pǎtră aședate pe tăncuēlă, sub cari până la bǒltitura eră erăși o pǎtră grǒsă de 18" de moloz. Un fel de catacombe nu s'au descoperit in mănăstirea Putna. Bǒltele acesteaveau o înălțime dela 2' până la 5' picioré. La aceste bǒlte se află de regulă in partea capului o gaură mare, pe care o acoperiă o pǎtră mare de năsip, la mormântul lui Stefan cel Mare inse o pǎtră lungă de 6 picioré, care acoperiă tot mormântul. Colțul nordostic al acesteii petre eră stricat și e rǎzimată. Talpa bǒltelor eră pardosită cu cărămiđi, având in partea capului o rădicătură zidită din cărămidă, care la mormântul lui Stefan cel Mare ajungea înălțimea de 12". In cele mai multe bǒlte se mai aflau curmeziș peste talpa lor 11 până la 13 șine înfipte in amândoue pǎreți longitudinale.

Deschiđându-se mormântul lui Stefan cel Mare s'a aflat pe zidșorul aridicat partea superiǒră bine conservată a unui craniu ominesc, fără ori ce urme de îmbrăcăminte de odiniǒră și liberă de ori ce moloz și mucegaiu, intr'o depǎrtare de 5" dela celelalte remășițe ale cadavrului, cu partea sa convexă astfel in sus, că continuările melnicilor ochilor erau întorse cătră apusul bisericeii, in care posiția nu putea ajunge nici când prin putređiunea naturală. Cealaltă parte a cadavrului lui Stefan cel Mare eră cu totul putređită, peste care cǎduseră remășițele vestmintelor muceđite. Din lucruri a găsit comisia oficială in mormânt numai o cruce de aur pe locul pieptului. După forma vestmintelor muceđite avea Stefan cel Mare un corp mic.

Despre posiția surprindătoare a craniului lui Stefan cel Mare đice protocolul comisiei oficiale incheiat intr'a 16 noiembrie 1856, că »impregiurarea acēta, care-i străină modului intrebuintat in general la inmormăntări, posiția izolată, despărțită a craniului dela celelalte părți ale corpului pe un interval de 5", lipsă totală a acoperemăntului de odiniǒră a grumazului și a capului permit a cochide, că capul acestui cadavru s'a indepărtat de mult timp din posiția sa naturală.« »Asupra acesteii impregiurări«, đice protocolul împăratesc mai departe, ne dă ǒreșcari deslușiri un pasagiu dınr'o epistolă aflătoare in mănăstirea dınr'a 7265/1757, 2 martie a mitropolitului Iacob cătră egumănel de atuncia :

»In privința ispravnicului din Sucévă, care a venit la mănăstire, și in privința aceluı mort, unde eră suspiciu, că a fost desgropat, și afară de acēta, ce ne arată prę sf. sa Dionisie in scrisǒrea sa, că n'au găsit nimic, ne pare fǒrte reu. El a făcut bine, că a venit, căci mănăstirea e scăpată de suspiciul, in care a fost. Noi n'am respuns pe scrisǒrea lui Dionisie, și voim să-i comunicăm gural, că am priceput totul, ce ne-a scris noue. Tǒte acele petricele, inele și destinețiuni de stări, ace și alte lucruri, cari s'au aflat, să le pecetluescă la un loc și să poruncēscă argintarului — ca »să le trimită noue atât petricele și inele cum și măsura corǒnelor« (dela icǒna făcătoare de minuni etc.) printr'un om sigur.«

»Pe urma acestui rǎvaș«, đice protocolul împăratesc, cătră egumănel Benedict și convăntul din Putna : »de a trimete acele obiecte, ce le-a află in mormânt, la dănsul la Iași, ca să facă doue corǒne pentru icǒna binefăcătoare« este înseamnă de cătră egumănel pe consămănarea, că trimiterea s'a făcut și că a sosit mănăstirii doue corǒne.«

»Că martorul acela înseamnă in scrisǒrea misteriǒră amintită, — đice protocolul împăratesc, — este Stefan cel mare, reese din notița făcută pe acēstă scrisǒre de cătră egumănel de atuncia dela Putna,

CÂNTECUL LUI.

ționat, danțul pune sângele în circulațiune și regulează menstruațiunea (regula) la fetele june.

Regulele igienice de păzit după dans sînt:

- 1, De a nu bé apă séu ori ce licóre rece.
- 2, De a luá după danț ciai séu portocalá, lámăe séu bombóne cu licori rēcoritóre.
- 3, Trebuie a evitá danțul în salónele mici unde prin aerul (oxigenul) care se consumá se póte aduce dureri de cap, leșiuni și alte bóle.

4, Valsul este un joc obositor pentru persónele slabe de piept și de constituție și pré iritátor pentru persónele june séu nervóse, trebuie a nu-l permite de loc, séu o singurá datá acelora care-l pot suportá.

Galopul intrá asemenea în acéstá categorie.

Danțul (jocul) este manifestáțiunea cugetárilor unui popor, el aratá caracterul lui. Unele jocuri naționale sînt víi, focóse, plácute și variate, altele sînt incete, gréóie, stángace și uniforme: cum e poporul, așa e și jocul lui.

În Spania se jócá Colero, în Italia Tarantella. Francesului îi place quadrilul séu, Germanului valsul; în Ungaria se jócá ciardașul, în Polonia mazurca, în România mai ales Hora.

A insistá mai pe larg despre danțurile la diferite popóre nu este locul lor aci. Să ne fie înse permis a vorbi puțin despre jocurile nóstre.

Jocurile nóstre sînt cele mai vesele și cele mai plácute. Acéstá nu noi o đicem, o dovedesc điarele străine. Cine n'a citit în foile franceze despre reușita românilor cu danțurile naționale în teatrul Folies Bergere, din Paris la 1878 în timpul espositiunii universale? Apoi la 1882 la Teatrul Manzoni, Roma; Iardin del Buen Retiro; la 1884 în Madrid și la 1886 chiar în Calcutta capitala Indiilor Engleze, unde de asemenea a fost represintate și aplaudate danțurile nóstre naționale.

Cât despre horá (la Roman Chorus), ea este întinsá în tótá România. Este un danț fermecátor.

Incepénd láutarii să cante din vióră, cobzá și naiu, dintre sficioșii dănțuitoari înaintéză spre bătaturá o singurá päreche; apoi strigá: Unde-s doi puterea creșce! și îndatá începe să între mereu mai multe fete și flácái, formând un cerc, o cunună din ce în ce mai mare, mai frumósă. Cântecul láutarilor se iușeșce, lumea întregá e veselá; tineri, bētráni, boeri și țérani, până și regina intrá în horá și se aude strigátul:

»Trageți hora mare, mare, din Carpați și până la mare!»

Cugetări.

Înima femeilor este ca acele țeri necunoscute unde poți aborda, dar nu poți să pētrunđi înăuntru.

*

Putini sînt destul de întelepți spre a preferá blamul care le foloseșce, laudei care îi trádéză.

*

S'a vėđut în cer multe stele cãđénd și multe toiaguri frángéndu-se, pe cari omul se spriginá.

Nimic sigur.

*

Secoteșce-te de pré bun pentru a face reu.

*

Cine ce n'are, nu póte da.

*

O fărímăturá de drojdie pune întregul aluat în proprie.

*

Ținta unui lingușitor e de a plácea; cea a amicului e de a fi util.

Doine populare.

— De pe Secaș în Ardeal. —

Bate-l Dómne și-l du drace
Că-l iubesc și nu-nyi pré place,
Cu mustață în doue părți
Ca vița de crastaveți,
Barba-i nerasă de briciu
Ca vița de părădici.

Cântá fatá pán' ești fatá,
Că decá ti-i mărítá,
Ai cântá nu-i cutezá
În casá de sócrá-ta,
În tindá de socrul teu
Ș-afará de mutáláu.

Pintu fata cât o nucá
Toți ficiorii se bursucá.

Măi bádiță pere mere,
Tot am auđit că-i mere
La una cu șasă boi,
Órbá de ochi de amėndoi,
Și cu o gurá ca o stâncá,
Sémėná cu o nálucá.
Frunță verde nucá sécá,
Dór nu-ți trebuie boi și vacá,
Făr nevėstá care să-ți placá.

Hai bade astará la noi,
Cá mutu s'o dus la oi,
Socru nyeu s'o dus la mórá,
Cadá chiatra să-l omórá.

Pásăruicá cu cunună,
Nu cântá séra pe luná,
Cá înima me nu-i buná,
Că-i incinse cu curele,
Măncatá de multe rele.

Frunță verde de lemn scris,
Tinerá drăguță am prins,
N'am prins-o de dragá tare,
Făr să vėđ ce minte are,
Míntea-i cochilărėscá,
Și nu șcie să iubėscá,
Că iubėșce de cu sérá,
Când dușmanii stau pe-afará
Și iubėșce 'n nyez de nópte,
Când dușmanii dorm pe mórte.

Mândro mândrulėna mea,
Sócrá-ta-i muiere rea,
Ese afará
Ca o pará,
Vine 'n casá
Ca ș-o cósá
Și bate cu pumnu 'n mėsá,
Că-i trebuie nórá frumósá,
Nu ca tine o negriciósá,
Și-i trebuie nórá cu drag,
Nu ca tine un șomoiaș.

Ca sánuța prin ogor,
Me 'ntėlnii cu un domnișor,
Me 'ntėlnii cu mare fricá,
Să nu șcie a noști nyinyicá.

Scrisore din Berlin.

Secolul al XIX-lea, al XX-lea și al LXXXVI-lea: „Looking backward” și „Looking forward.” — Realism și pesimism in literatură. — „Stine”, un roman nou de Theodor Fontane.

Utopie, cuvântul cu care desemnăm astăzi idealurile socialiştilor de stat și speranța poezărilor cari nădăduesc că numele lor nu se va uita — acest cuvânt e și numele unei filosofii ce ați, slavă Domnului nu mai există. Utopiștii, contimpurani ai umaniștilor, n'aveau altă trebă decât a-și zugrăvi viitorul cu culori cât se poate de plăcute. Afară de St. Simonistii în Franța putem numi pe englezul Thomas More, carele în secolul al XVI-lea a publicat cunoscuta sa „Utopia.” Un al doilea englez, Bacon, a scris o „Atlantă nouă” și călugărul italian Campanella († 1639) opera sa despre „Țera sorelui” (Civitas solis.) Tus-trei inse n'au făcut nici de cum satire; ei credeau în totă convingerea lor că universal într'adevăr va ajunge într'o fașă egală cu ceea ce descria de densii. Au mai încercat și alții după aceea, a proci viitorul lumii, inse n'au reușit: unuia îi lipsia filosofia, altuia poezia. Și o atare scriere va reuși numai atunci, când autorul posedă pe lângă fantasie și o doșă mică de talent poetic.

De ne întrebăm inse, care e scopul unor astfel de lucrări, pe cari unii bărbați maturi le-au numit chiar copilării, ne vom răspunde că, din cele ce vedem, putem constata că spiritul nostru are trebuință de tablouri cari îi reprezintă viitorul; nu e destul că omul se poate ocupa de vremurile trecute și prezente, lui îi mai trebuie o ochire în lucrurile ce vor vini. Cum altfel să ne explicăm aparițiunea celor două utopii, pe cari le vom descrie mai departe? Și, notați bine, aceste utopii s'au scris în America, țară lipsită de fantastici și idealști, o țară practică și muncitoră, o țară în care banii, dolarii, reprezintă aristocrația și titlurile obicinuite la noi în Europa. Strămoșii noștri se gândiau la paradisul ceresc, noi credem în realizarea sa pe pământ; și una și alta se numește nutrițiunea gândului. Pecat numai că și nutrițiunea ne poate strică stomacul — de-o înghițim cu lăcomie mare.

Eduard Bellamy ne-a dotat cu un roman „Looking backward 2000—1887” (Privire retrospectivă pe anul 1887 din anul 2000), care a produs ore-care senzațiune pe amândouă părți ale globului pământesc. Autorul ne descrie lucrurile din punctul de vedere industrial. În secolul al 19-lea, dice Bellamy, proletațatul și sărăcia erau cauzate de concurența pe de o parte, și de combinațiunea capitalului pe cealaltă. La 2000, industria întregă e naționalizată, adică e posesiunea întregii națiuni. Brațele muncitorilor au o organizațiune militară. Instrucțiunea școlară duzează până la vârsta de 21 ani; ori-ce individ intră apoi în armata industrială și-și face un serviciu de 3 ani, în cari trebuie să facă ori-ce îi cere direcțiunea statului. Ajungând la vârsta de 24 de ani, tinerii pot alege ca ocupațiune ori-ce îi place mai bine. Statul furnizează obiectele trebuințose vieții; venitul ministrului e egal cu venitul muncitorului: toți capătă ceea ce îi trebuie. Implinind vârsta de 45 de ani, toți sunt în drept a intrerupe lucrările lor.

Ismar Thiusen a mers mai departe; el stă în secolul al 96-lea și civilizațiunea e și mai înaintată.

Comunismul domnește pretutindeni și chiar bogatul lucrează 2—3 ciasuri pe zi. Alianța pazei legă toate popoarele, principala grijă a statului e creșterea tinerimei, care nu se mai muncește, ca astăzi, cu studii clasice etc., ei se ocupă mult cu gimnastică, innotatul și i. a. Beția și imoralitatea nu mai există, căci fabricațiunea bănturilor spirtoase e interzisă și castitatea generală de sine se înțelege. Electricitatea și chimia sunt în flăre. Călătoriile se fac numai cu trenuri electrice, convorbiri telefonice dela America nordică până la cea sudică sunt la ordinea zilei, și tot prin telefon se ascultă concerturile musicilor europeni în America. Paserile și vitele nu se mai taie, căci chimia ne inzestreză cu diferitele feluri de mâncări, și natura servește numai cu lapte și cu oue. Hainele sunt igienice și simple, limba vorbită se compune numai din monosilabe. Există inse două feluri de litere, întâia o invică toți, cea a doua numai bărbații cari au implinit vârsta de 25 de ani; cu literele cele din urmă se tipăresc cărțile pe cari tinerii nu trebuie să le citească.

Așa se prezintă lumea viitoare în capul domnului Thiusen; se poate inse că și densul, ca și Bellamy, a scris... utopii.

Sătul de zugrăvela viitorului, am căutat să-mi dau cont de prezent și am citit nuvelele publicate de Heing Tovote sub titlul de „Póme strivite” (Fallobst.)* Autorul însuși le mai numește: „wurmstichige Geschichten” adică istoriére vermênose. Și în adevăr. cetind cele de ce nuvele, dai de vermele societăței moderne, veți cât de stricăciósă e spoiela lumii și cât de mincinoase sunt multe din frasele salonului. Cu toate că volumul novelor e mai inferior romanelor seu „In amețela amorului.” (In Liebesrausch) — o operă excelentă în care siutuațiunile, mai ales cele sensuale, sunt descrise cu o măestrie rară în modul lui Zola, cu o psihologie mult mai adâncă — totuși vedem deja aicea sensibilitatea cea mare a autorului și admirăm de multe ori prelungă compozițiune și stilul scurt și abrupt. Tovote ne prezintă tablouri realiste, în adevărata culóre a vieței, dar istoriérele sale ne amăresc, căci realismul seu *volens* se termină în pesimism.

Etă cursul cel mare ale operilor poetici moderni. Ne întrebăm înzădar: care e scopul poeziei? Ea trebuie să ne mișce! ne răspunde corul criticianilor. Bine, dar ore e de neapărata trebuință să urăm lumea, când sfârșim cu citirea? Romancierii trebuie să se gândescă la o reformă în această privință; să mai lase realismul și să se apuce de psihologie, cum a făcut-o dl Tovote, care inse tot nu s'a lepădat de culorile negre. Scriitorii, se înțelege, au tipicul respons al lui Terenț: *Tu si hic sis, aliter sentias!*

Inse că reforma amintită e posibilă, o dovedește Theodor Fontane, cunoscutul poet german de origină franceză, în ultima sa lucrare, romanul „Stine.” Fabula e simplă, limba e naturală și siutuațiunile sunt de un realism elegant, cum nu-l mai găsim în totă literatura modernă a Germanilor. Și Fontane ne descrie viața modernă, dar nicăiri nu vom da de vr'un cuvânt, pe care n'am dori să-l auzim; nicăiri nu numește lucrurile, pe cari de sine le putem înțelege. De-ar fi să alegem, atunci ne-am decide pentru tabloul lui Fontane, un talent care urmează propria sa povetă, dată acum câțiva ani:

O lerne denken mit dem Herzen
Und lerne fühlen mit dem Geist!

Moise.

* Berlin. Ad. Zoberbier.

B o n b ó n e.

Sântem în timpul examenelor. Un delegat, scrie »Românul«, întreabă pe un elev :

— Fără îndoială, știi să-mi spui ceva despre vulcan . . .

— Da, știi, este redactorul »Familiei.«

Intre prieteni. La cafea :

— Am să-ți dau de știre ceva foarte însemnat.

— Ce ?

— Plec în America, având de gând să me stabilesc acolo. Prin urmare nu ne vom mai vedea nici odată.

— Atunci împrumută-mă cu doi napoleoni.

La examen în clasele primare. La religie.

Profesorul. — Ce făcără fiii lui Israel, după ce trecură marea roșie ?

Elevul. — Se puseră la sora să se usuce.

Un copil întreabă pe mama sa :

— Mamă cum se numește mama unui măgar.

— Măgăriță . . .

— Atunci de ce mi-ai spus că sânt un măgar ?

Cântecul lui.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Frumoasa grecă își iubește cu toată pasiunea mirele. Numai două săptămâni mai sânt până la cununie. Tot momentul e scump, tot momentul ofere plăcere.

Și când dânsul nu-i la ea, dânsa își ia gurlița și gândind la el, începe să cânte cântecul favorit al lui și revizuită toate plăcerile din trecut.

I. L.

Literatură și arte.

Știri literare și artistice. *Dl. Al. Macedonschi* a scos de nou revista sa »Literatorul« ; va eși la 15 a fiecărei luni. — *Dl. Ioan Slavici* a pus sub presă la București un manual de istorie universală, (istoria antică,) pentru usul clasei prime liceale. — *Dl. V. A. Urechia* s'a dus la Galați ca să așeze biblioteca pe care a dăruit-o liceului de acolo. — *Dl. Julius Bettelheim* a publicat în limba germană un nou roman intitulat : »Elena«, în care se ocupă mai cu seamă de epoca încoronării regelui Carol. — *Astra*, cunoscutul roman de Carmen Sylva, tradus în românește de dl Gion, a apărut și 'n traducere franceză la Perrin în Paris. — *Bustul lui Eminescu*, făcut de sculptorul Georgescu, e gata și a reușit foarte bine ; peste puțin îl va trimite la Paris, ca să se torne în bronz.

Piesă nouă de V. Alecsandri. Cetim în »Românul«, că dl Vasile Alecsandri care se află actualmente la moșia sa Mircești, a terminat încă de pe când se află la Paris o nouă dramă, ale cărei personaje sânt luate din istoria noastră națională. Bardul dela Mircești — se dice — o va prezenta direcțiunii Teatrului Național în viitoarea stagiune. Principalele roluri vor fi ținute de dna Aristiția Romanescu și de dnii Nottara, Iulian și Manolescu.

Opurile dlui I. Roșca. a) Originale : »Fața dela Cozia«, dramă, — scriere premiată la concursul deschis de direcțiunea generală a teatrelor din România, în anul 1882, — premiată de Academia Română. — Un volum, format frances în 8°, ilustrat cu portretul autorului, »Lăpușnenu« — Domnul Moldovei, — tragedie. Operă premiată de Academia Română, — un

volum format frances în 8°, ilustrat cu o reproducțiune fotografică după tabloul dlui Stancescu, reprezentând mărtașă lui Lăpușnenu. »Zimbiri și Lacrimi«, poezii fugitive, un volum format frances în 8°. »Dora și Florin«, poemă. »Dina Florilor«, legendă. »Crivățul«, legendă. »Contra marilor prigonitori ai micuților sârmani«, cari se adăpostesc în asilul Elena-Domna și în Orfelinatul dela Pantelimon. »România liberă«, poemă. »Sacrificiu pentru sacrificiu«, roman original. »Ce timpuri, ce moravuri !« nuvelele. »Din viața de București«, cronice săptămânale publicate în zăarele Familia, Universul, Doina, Unirea și Amicul Familiei, în anii 1882—1890. »Femeia română«, după cântecile populare, disertațiune citită la societate »Concordia Română«. (Familia Nr. 41, din 1882, și următorii.) »Calul«, după cântecile populare, studiu publicat în Teatrul și Familia (nr. 12 și 13, din 1883.) b) Traducțiuni : »Ischia«, de Lamartine. »Misterele din palatul Țarilor«, de Paul Grimm. »Istoria unui mort«, de Alesandru Dumas. »Hôța de copii«, de Erckman Chatrian. »Corabia blăstemată« de Vilhelm Hauf.

Un talent necunoscut. În comuna Drag, scrie »Tribuna«, se află un Român cu numele Ioan Mezei, care, după cum ne spune un corespondent, este un sculptor de prima ordine, dar fără ca Românii să știe despre dânsul. Că nu știi și n'au auzit nimic, acesta este ușor de explicat, deoarece el ca copil tinăr, orfan, a luat lumea în cap ; a mers prin Serbia, Turcia etc. de unde reintorcându-se a adus cu el o mulțime de cunoștințe, precum cunoștința perfectă a 4 limbi și multă îndemânare în arta sculpturii. Ca sculptor a lucrat la baronul Bánffy din Valasut, care la diferite expozițiuni de artă a câștigat cu lucrările lui Mezei decorațiuni și recunoștințe de laudă. Conte Teleki Sándor scrie în opul său »Egyröl máşról« tom. II., pag. 197 următoarele despre Bánffy și Mezei : »Bánffy nem maga készíti . . . ott van a hires naturalista Mezei János.« Recomandăm cu toată căldura publicului românesc pe acest artist. El are gata o mulțime de mobile de casă sculptate în diferite stiluri. Voește a le vinde și cu banii a face o fundațiune pentru studenții români săraci.

Autorii români pe hârtii de țigarete. Căpitanul Creangă din armata română fiul povestitorului Ion Creangă, a conceput ideea de a fabrica cărțile de țigare în care să se cuprindă și ceva din scrierile autorilor noștri și a și scos primele cărțile. În ele, ne spune »Românul«, se cuprind 100 foi de țigare, 32 pagini anunțuri și 16 pagini de text din operele dlui Al. Odobescu. Textul e făcut cu literile cele mai mici posibile și e cât se poate de citit. O cărțică de acesta nu costă decât 15 bani.

Tablele cerate, descoperite în Transilvania, studiu de George Popa, absolvent al școlii normale-superioare din București, licențiat în științele istorico-filologice, a apărut acolo, (cu III stampe și 10 gravuri,) în tipografia Gutenberg.

Teatru și musică.

Știri teatrale și musicale. Tenorul *Gabrielescu* cântă actualminte în teatrul »Solis« din Montevideo în America, împreună cu trupa impresarului Oxlia. — *Corul dlui Musicescu* a dat la Sibiiu două concerte, bine reușit, apoi s'a dus la Seliște.

Teatrul Național din București va deschide stagiunea sa de toamnă, după cum ne spune »Românul«, cu o dramă tradusă din franțuzește. Probabil că »Renée« de Zola. Care va să dică, tot sistemul vechiu ! Tot lucru străin. Eră mai frumos și mai potrivit pentru menirea aceluia teatru, decât stagiunea se

deschidea cu vr'o piesă originală, fie chiar și vechie, decât nu sînt noue. E dureros, că prima scenă română nu spriginește de fel pe autorii români. Astfel, cum să ia avînt literatura noastră dramatică atât de săracă ? !

Corul mitropolitan din Iași la Sibiu. După ce a dat două concerte la Brașov, corul mitropolitan din Iași, sub conducerea dlui Musicescu, a trecut la Sibiu, unde primul concert s'a dat joi la 19/31 iulie, cu programă compusă din piese clasice și naționale. Efectul și aici a fost complet, ca la Brașov. In Sibiu, ca de sigur și 'n viitoare concerte, corul dlui Musicescu a captivat pe ascultători mai cu sîmă pri n frumosele melodii populare armonisate pentru cor. »Aici in Sibiu, scrie »Tribuna«, unde foarte multă muzică clasică se face și prę puțin se cultivă muzica populară românească, publicul a primit melodiile moldovenești, atât de asemănătoare cu cele ardele-nești, cu o adevărată sete.

Ruga din Timișoara-Fabrie s'a serbat in sêra Stului Ihe (20 iulie, 1 aug.) a. c. prin o petrecere publică, cu care ocaziune diletanții au jucat piesa teatrală »Rusalii« de V. Alecsandri. — Persoanele: Iuonus Gălușca, dl Florean Orniția; Tachi Resvretescu superfect, Ioan Murarescu; Tôder Buimăcila vornicu satului, Atanasiu Stoicu; Moș Veverița fruntașul satului, Carol Stoicu; George a Saftel, Dușan Gându; Susana nevêsta lui Tôder, dșora Iuliana Raici; Catarina nevêsta lui Moș Veverița, dșora Anna Deciu; Safta nevêsta lui Georghe, dșora Anna Stoicu; O țerancă represintă dșora Catarina Anescu; Un jandar, dl George Brassovan; Țeranii' represintă corul. Sufler, Vasilie Radivoi. Conducător și diregător Ioan Murarescu. Cânturile produse de cor. »Motto« de Kárrász, »Marșul cântăreților« de Adam F., »Hora Sinaei« de Kárrász.

Piesă musicală nouă. *Serbóica*, pentru voce și pian, de chitaristul Năstase Ionescu, a apărut la București și se află de vîndare acolo la Gebauer. Prețul 1 leu și 50 bani.

Biserică și școlă.

Șciri bisericești și școlare. Dl *Antoniu Mocsonyi* de Foen a dăruit școlii gr. or. din Batta două sute de florini.

Reuniunea femellor române din Brașov a înființat, după cum se știe, un internat cu scop de a instrui fetele din clasa de mijloc a societății românești în menagiul casei, precum și în diferite lucruri de mână ce cad în sfera unei bune economie. Reuniunea întreține și subvenționează acest internat cu o sumă considerabilă, numai pentru ca să pôtă primi fetele cu o tacsă cât se pôte de scădută. In acest internat se invetă: a) a pregăti tot felul de mîncări; b) a spēlă și a călcă tot felul de albituri; c) a croi și a cöse cu mașina tot felul de albituri și vestimente; d) a cultivă legumi și e) regulile igienice. Pentru completarea cunoștințelor căștigate în școlă s'a introdus și un curs din religie, limba română, maghiară și din aritmetică. In acest internat se primesc fetele române, care vor fi absolvat cel puțin 3 (trei) clase primare și vor fi implinit cel puțin doispredece ani. Tacsă pentru întreținere și instrucțiune este 12 fl. pe lună plătită anticipativ. Fetele orfane și sărace pot fi primite în internat. Primirea elevelor în internat se va face dela 25 august incolo.

Fundațiunea Moga. Cu începutul anului școlar 1890/91 sînt de a se conferi două stipendii câte de 500 fl. din fundațiunea »Moga« pentru studiul de filosofie ori de drepturi. Aspiranții la acestea stipendii

au să-și așternă suplicele la consistorul archidieceșan in Sibiu pînă la 10 august a. c. st. v., accludând documentele următoare: a) atestat dela oficiul parochial din comuna la care aparțin, despre aceea: că sînt români greco-orientali; b) testimoniu școlastic despre progresul făcut in studii in anul din urmă, respective testimoniu de maturitate; c) atestat medical, că sînt trupeșce sănătoși; d) atestat dela primăria comunală despre pozițiunea socială a părinților sei și despre starea lor materială; e) eventual alte atestate recomandătoare. Suplicanții au a numi in suplicele lor totodată și institutul de invetămēt, la care voesc a-și face studiile.

O nouă reuniune de invetători. La 21 iulie s'a constituit la Hațeg, sub presiul vicariului Ioan Ianza, Reuniunea invetătorilor gr. c. din ținutul Hațegului, luând parte apröpe toți invetătorii și preoții gr. c. din părțile transilvane ale diecesei Lugoșului. Votându-se statutele, comitetul s'a compus astfel: președinte vicariul Ioan Ianza, vicepreședinte protopopul Pop Avel Bociat, cassar inv. Ioan Micșa, controlor Pompeiu Dariu, bibliotecar G. Șuşman, avocat M. Bontescu, notari N. Trimbițoiu și St. Țarină; membri in comitet: M. Jabaș, L. Iubaș, P. Paveloniu, I. Muntean, I. Saturn și N. Cămpăan. S'a cetit apoi mai multe lucrări, s'a hotărît ca viitorea adunare să se țină la Ulpia-traiană și s'a pus începutul unei biblioteci. Vicariul Ianza a intrunit apoi la mēsa sa pe toți și sub decursul mesei a sosit telegrama Il. Sale dlui episcop dr. Victor Mihályi, felicitând reuniunea și dăruindu-i o sută de florini.

Adunări invetătorești. Reuniunea invetătorilor gr. or. din protopresbiteratele Timișoara-Vinga, va ține adunarea sa generală in Timișoara sub presiul dlui P. Rotariu, notar I. Doboșan. — Reuniunea invetătorilor din diecesa Caransebeș va ține adunarea sa generală in Caransebeș sub presiul dlui protopresbiter A. Ghidiu, in 21 și 22 august n.

Ce e nou ?

Hymen. Dl *Simeon Losnița*, funcționar reg. la minele de sare din Uioara, la 8/20 iulie s'a cununat in Alba-Iulia cu dșora Sofia Patia din Cămpeni. Ospetul s'a serbat la casa fratelui miresei, dl avocat Rubin Patia in Alba-Iulia; nuni au fost dl căpitan c. și r., V. I. Visoina și dna protopresbiteresă Elena Tordășian. — Dl *Aurel Radu*, v. notar la judecătoria cercuală din Vinga, ș-a incredințat de soție pe dna vèduva Paulina Lang n. Herdibovszky din Timișoara.

Șciri personale. *Regina României* a plecat in septemăna trecută in străinătate, insoțită de dșorele de onóre Văcărescu și Miclescu. — Dl *Trăian Pop* a declarat la judecătoria de instrucție din Brașov, că dēnsul a scris articolii incriminați din »Gazeta Trans.«

Asociațiunea transilvană. *Despărțemētul Turda* va ține adunarea sa generală in 10 august n. in Mu-reș-Ludoș.

Inteligența română din Dicio-Sân-Martin și giur a arangiat in 27 iulie st. n. a. c. o petrecere de vēră in folosul bisericii gr. c. de acolo. Ca și in anul trecut, așă și acum rezultatul moral a fost peste așteptare. Decă vom consideră numărul cel mare al participanților, vioițiunea generală, ce caracteriză in specie petrecerea, tactul și finetă conversanților, va trebui să recunoșcem că petrecerea nu a lăsat nimic de dorit. Cam pe la 6 ore sêra s'a început programa cu trumosul joc românesc »Ardelena.« Costumul național, incăt șciu eu — dōr nici odată nu a fost așă bine represintat la petrecer de pe ținuturile nōstre, ca astadată. Impregiurarea acēsta servescă spre lauda

și onoarea damelor ternoventene, cari preferesă portul lor străbun celui nemțesc său frances. După ce petrecerea a fost cu mult mai interesantă, decât ca să-mi cedează atâta timp liber spre a consemna catalogul tuturor damelor participante, me mărginesc a aminti numai pe acelea, de cari îmi aduc aminte, și anume dintre preț stimatele dămne notez pe următoarele: Maria Pop (din Bobohalma,) Mariți Muntean (Brașov) și Silvia Circa din (loc), cari s'au distins cu deosebire prin frumuseța și eleganța costumelor românești; Moldovan (din Meșies), Tira Mutenescu (din Boziaș), Ana Birtolon (din Lascud), Suci (din Mișias), Orbeanu (din Ielandial), Gerasim (din Petrilaca), Simu (din Ghesia) etc. etc. Dintre frumoșele domnișore amintesc pe dșorele: Elena Circa (Deș, costum), Silvia Marculeț (Cetate-de-baltă, cost.), Mariți Birtolon (Lascud cost.), Regina Suci (Meșias), Maria Roman (loc), Aurelia Moldovan (Meșies), Iulia, Claudia și Leontina Moldovan (Boziaș costumate), Luisa Viciu, Maria Deghan (Supădure, cost), Letiția Hodoș (Ielandial), Aurelia Maior (Odriheiu cost.), Silvia Gerasim (Petrilaca-română cost.), Letiția Papuc (Șieuliă, cost.) etc. Ca la toate petrecerile românești, așa și aici culmea, coróna a format-o străvechiul joc: »Călușerul și Bătuta« jucate cu multă desteritate de 10 tineri îmbrăcați românește. Petrecerea acesta animată și vioală a decurs în ordinea cea mai bună până demință la resăritul sorelui, când fiecare preț indestulit s'a reintors pe la ale sale, ducend cu sine o mulțime de suveniri plăcute. Precum rezultatele morale a reușit foarte bine, așa cred, că și cel material va fi indestulitor . . .

Un participante.

Petreceri de veră. *La Cut* se va arangia în 10 august n. o petrecere de veră insoțită de o producțiune de diletanți, în salele școlii. Venitul s'a destinat în folosul fondului școlar. — *Petrecerea din M. Ludoș*, anunțată pe 10 august n., din cauză gravă și neprevădută, s'a amănat pe anul viitor. — *Măestri cogiocari din Lugoș* au arangiat în 10 august n. o petrecere de veră la 1 august n. în sêra de St. Ilie o petrecere cu joc în grădina otelului „Concordia.“

La Sinaia anul acesta e lume puțină. Causa, i se scrie »Romănului«, o ghicește fiecare. Tariful pe zone face lumea să trecă granița și să-și petrecă veră în localități care sânt mult mai ieftine și confortabile decât giuvaerul nostru de munte. Se vorbește mult de imbunătățirile ce se proiecteză pentru Sinaia. Afară de lumina electrică, ce funcționează deja într'un mod admirabil, se va face un drum de fer sistem Decaville, ce va plecă dela Palat și va merge până 'n calea Orățiilor. Asemenea se va construi și un casin confortabil, a cărui valoare se țice că se va urcă la un milion.

Societatea presei bucureștene. Dîriștii din capitala Romăniei au format o societate de dîriști. În comitet s'au ales dnii: Bibicescu, Damé, Bacalbașa, Stefanescu, Roco, Miron, Laurian și George Ionescu. Al nouăle membru se va alege mai târziu.

Șoiri militare. *Dl dr. Iustin Colbași*, medic de regiment cl. II, este transferat dela reg. 30 la reg. 62. — *Dl Mihai Pușcaș*, comptabil-locotenent în reg. 62 e transferat la reg. 39 batalionul 3. — *Dl Pompiliu Predovici*, preot al archidiecesei sibiane, a fost numit capelan militar cl. II.

Neorolôge. *Leon Negruzzi*, fiul lui Constantin Negruzzi și iratele dlui Iacob Negruzzi, director al »Convorbirilor Literare« a incetat din viață la moșia sa Trifești din Romănia. Reposatul a fost unul din cei mai buni noveliști români. — *Maria Micu* n. Gorgovici preotêsă în Spatta, Banat, a murit la 7 iulie în etate de 75 ani.

Pentru dămne tinere.

Prăjituri de orez. Se pune într'o cratiță o cేశcă mare plină cu orez spelat bine. Se tórna peste el un litru și jumătate de lapte cu scortșoră și cu zahăr. Se fierbe un cias, fără să se acopere cratița. Când orezul se ingrășă, se ia dela foc; se adaogă puțină sare o lingură de făină și trei gălbenușuri de ou; se pune din nou la foc, și se lasă până ce se face o pastă consistentă. Decă va fi preț lichidă, să se mai adaoge puțină făină, și să se restórne într'o farfurie; după ce se va reci, să se taie bucățile mari cât o nucă, să se tăvălescă în ou bătut, apoi în făină; să se prăjescă bine, apoi să se scurgă și să se servescă presărate cu zahăr.

Turte de cartofi. Se fierb cartofi aleși, se curăță de caje și se trec prin sită, se amestecă cu lapte și zahăr și se face o pastă omogenă. Această pastă se tăvălescă prin făină și se face dintr'ensa turte mari cât nuca; cu o pênă se ung aceste turte cu gălbenuș de ou apoi se prăjesc în unt.

Cum să preservăm de molii lănurile, blănurile etc. Se ia o sticlă cu gătul larg, se umple pe jumătate cu praț de lemn tăiat cu ferestrăul său și mai bine încă, se bagă într'ensa un burete mic, se tórna apoi acid fenic. Sticla neastupată se pune în dulapul său în lada unde vom aședă lucrurile pe cari voim să le păstrăm. Acidul fenic se evaporază incet, dă vapori deletori pentru insecte, inse cu totul nevătămători pentru stofe și colori.

Cadrelle aurite. Êta un mijloc simplu de a păzi cadrelle aurite de murdăriile mușcelor, fără a le mai învăli cu nici un fel de stofă: le ungi ușor cu oleu de dafin, și nici o muscă nu se va apropiă de ele.

H i g i e n ă .

Distrugerea pistruiilor. Pune într'o sticlă: 36 dramuri spirt curat și tare, 18 dramuri oțet tare de vin, 18 dramuri apă de trandafiri, 1/2 oca apă de gărlă. Amestecă bine, mai pune 6 dramuri var de chlor și lasă să stea 24 de ore; apoi spelă pistruiile cu o cărpă muiată în acest amestec; decă te ustură obrazul preț tare, unge cu alifie de spermanțet. Să nu te speli cu apă de fântână. Când ai puținii pistrui pe obraz, întrebuinteză următoarea rețetă: 4 1/2 dramuri sare de cenușă (sal. tartari), 3 dramuri borax de Veneția, 3 dramuri sare de bucătărie, 150 dramuri lapte de migdale, 6 dramuri tinctură de zmirnă. Intrebuinteză sêra și dimineța.

Mușcătura de animale turbate. Să se ardă pe loc partea mușcată cu un fer roșit în foc, său cu picături de unt-de-lemn fierbinte: pentru acesta se pune un ghem de vată inmuată în unt-de-lemn pe un fier, se dă foc vatei și picăturile fierbinți de unt-de-lemn se fac să cadă peste rană. În ori și ce mod trebuie să ardem bine rana.

Felurimi.

Poporațiunea Buoureșoilor. După statistica din 26 decembre anul 1889, are Bucureșcii 194,433 locuitori (1878: 177,646); între aceștia sânt 127,448 Români (74 procente), 17,044 Jidani (9 procente), 11,222 Unguri (6 procente), 10,442 Nemți (5 2/3 procente), apoi 1711 Greci, 1047 Bulgari, 677 Italiani, 666 Francesi, 478 Ruși, 450 Prusieni (probabil că sub acest nume se înțeleg toți Nemții din Germania), 308 Sêrbi, 299 Turci, 247 Elvețieni, 145 Belgieni, 112

